

Vavtrudnismal

I översättning av Erik Brate

Med kommentarer av Brons & Blod

1.

Oden sade:

”Råd du mig nu, Frigg,
då fara att gästa
Vavtrudner jag vill!
Högst ivrig är jag
att allvise jättens
fortidskunskap fresta.”

2.

Frigg sade:

”Hemma jag ville hålla
Härjafader kvar
i gudarnes gårdar,
ty ingen jätte
jag jämnstark känner
med Vavtrudner vara.”

3.

Oden sade:

”Mycket jag for,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat;
det vill jag nu veta,
hurudana Vavtrudners
salar mig synas.”

4.

Frigg sade:

”Lycklig du fare!
Lycklig du åter komme!
Lycklig du på vägen vare!
Må, människors fader,
din förmåga stå bi,
då du samtal söker med
jätten!”

5.

For så Oden
att fresta jättens
vida frejdade visdom.
Anländ till salen,
som Ims fader ägde,
gick Yggⁱ genast in.

6.

Oden sade:

”Hell dig, Vavtrudner,
nu till hallen är jag kommen
att se dig själv, där du sitter.
Först vill jag veta,
om vis du är
och gömmande all kunskap,
jätte.”

7.

Vavtrudner sade:

”Vem är den man,
som i min sal
slungar ut slika ord?
Ut du ej kommer
ur vår sal,
är av oss du icke visast.”

8.

Oden sade:

”Gagnrådⁱⁱ jag heter:
nyss, av gången tröttad,
törstig jag trädde i din sal.
Länge jag färdats,
längtar att hälsas
och att mig du mottager,
jätte.”

9.

Vavtrudner sade:

”Vi står du då, Gagnråd,
på golvet och talar?
Sätt dig på bänk i salen!
Utröna skall vi,
om åldrige talarn
vet mer eller mindre än
gästen.”

10.

Oden sade:

ⁱⁱⁱ”Ringa man,
som till rik man kommer,
tale, vad som hövs, eller
tige.
Ordsvall tänker jag
illa båtar
den, som kommer till
kallsinning värd.”

11.

Vavtrudner sade:

”Säg mig, Gagnråd,
då på golvet du vill
fresta din framgång,
hur den hästen
heter, som drager
dagen över människor var
morgon!”

12.

Oden sade:

”Skinfaxe^{iv} han kallas,
som den klara dagen
var morgon över människor
drar.
För den bästa av hästar
han hålles av Reidgoter^v,
ljus sprider springarens
man.”

13.

Vavtrudner sade:

”Säg mig, Gagnråd,
då på golvet du vill
fresta din framgång,
hur den hästen
heter, som från öster
drager natten över nådiga
gudar!”

14.

Oden sade:

”Rimfaxe^{vi} heter
den häst som drager
var natt över nådige gudar;
ur munnen från betset
var morgon det droppar,
och så kommer dagg i
dalar.”

15.

Vavtrudner sade:

”Säg mig, Gagnråd,
då på golvet du vill
fresta din framgång,
hur den å heter,
som åtskiljer
jättars och gudars jord!”

16.

Oden sade:

”Iving heter ån,
som åtskiljer
jättars och gudars jord;
öppen skall hon rinna
i alla tider,
is bliver ej på den ån.”

17.

Vavtrudner sade:

”Säg mig, Gagnråd,
då på golvet du vill
fresta din framgång,
vad den slätt heter,
där till slag mötas
Surt och de milda makter!”

18.

Oden sade:

”Vigrid^{vii} heter slätten,
där till slag mötas
Surt och de milda makter;
åt alla håll
är den hundra mil,
denna valplats dem visats
an.”

19.

Vavtrudner sade:

”Gäst, du kunnig är.
Till jättens bänk kom!
Låt oss sitta tillsammans och
tala!
Om huvudet, främling,
i hallen vi slå vad,
vem som av oss är visast.”

20.

Oden sade:

”Säg du ett,
om du äger förstånd
och du, Vavtrudner, vet det,
vadan jorden först kom,
du kunnige jätte,
eller den höga himlen!”

21.

Vavtrudner sade:

”Av Ymers kött
åstadkoms jorden
och av benen berg;
av rimfrostjättens
huvudskål
himlen blev skapad,
böljan av hans blod.”

22.

Oden sade:

”Säg du det andra,
om insikt du äger,
och du, Vavtrudner, vet det,
vadan månen kom,
som över människor far,
sammaledes ock solen!”

23.

Vavtrudner sade:

”Mundelföre^{viii} heter
han, som är månens fader,
sammaledes också solens.
På himlen vandra
de varje dag skola
för människorna tiden att
tälja.”

24.

Oden sade:

”Säg du det tredje,
då man talar om din
kunskap
och du, Vavtrudner, vet det,
vadan dagen kom
som drager över människor,
eller natten med nedan!”

25.

Vavtrudner sade:

”Delling^{ix} han heter,
han är dagens fader,
men natten av Norve^x
föddes;
ny och nedan
skapade nådiga gudar
att för människorna tiden
tälja.”

26.

Oden sade:

”Säg du det fjärde,
då du frejdad är för kunskap
och du, Vavtrudner, vet det,
vadan vintern först kom
eller varma sommaren
bland visa gudar att vara!”

27.

Vavtrudner sade:

”Vindsval han heter,
som är vinterns fader,
men Svasud är sommarens.”

28.

Oden sade:

”Säg du det femte,
då du frejdad är för kunskap
och du, Vavtrudner, vet det,
vem äldst av asar
eller Ymers fränder
i urtiden alstrades!”

29.

Vavtrudner sade:

”Ett jätteantal vintrar,
innan jorden var skapad,
vart Bergelmer boren;
äldre var Trudgelmer,
och än äldre Aurgelmer^{xi},
hans fader och farfader.”

30.

Oden sade:

”Säg du det sjätte,
då man skicklig dig kallar
och du, Vavtrudner, vet det,
varifrån jätten Aurgelmer
bland jättars söner
först kom, du kunnige
jätte!”

31.

Vavtrudner sade:

”Ur Elivågor^{xii}
etterdroppar stänkte;
det växte, tills det vart till en
jätte;
därav våra ätter
allesammans kommit,
äro därför alla elaka^{xiii}.”

32.

Oden sade:

”Säg du det sjunde,
då man skicklig dig kallar
och du, Vavtrudner, vet det,
huru barn han fick
den bålde jätten,
då ej till gifte jättekvinna
fanns!”

33.

Vavtrudner sade:

”Under armen växte
på väldige rimtursen
mö och man tillsammans;
fot med fot
födde åt jätten,
den vise, en sexhövdad
son.”

34.

Oden sade:

”Säg du det åttonde,
då du anses kunnig,
och du, Vavtrudner, vet det,
vad det första är, du
minnes,
och det fjärmaste, du vet,
du gömmer all kunskap,
jätte!”

35.

Vavtrudner sade:

”Ett jätteantal vintrar,
innan jorden var skapad,
vart Bergelmer boren;
det är det första jag
minnes^{xiv},
när förfarne jätten
på urholkad ökstock^{xv}
lades.”

36.

Oden sade:

”Säg du det nionde,
då du nämnes vis
och du, Vavtrudner, vet det,
varifrån vinden kommer,
som över vågen far!
Aldrig man skönjer honom
själv.”

37.

Vavtrudner sade:

”Räsvälg^{xvi} han heter,
som vid himlens ända sitter,
en jätte med örns utseende;
av hans vingar
säges vinden komma,
som far över alla folk.”

38.

Oden sade:

”Säg du det tionde,
då förtälja om gudars
alla öden du, Vavtrudner,
vet,
varifrån Njord kom in
bland asars söner,
- över tallösa altare
och tempel^{xvii} han råder -
fast åt fader bland asar han
ej föddes!”

39.

Vavtrudner sade:

”I Vanahem han skaptes
av visa makter^{xviii}
och gavs som gisslan åt
gudar;
i åldrarnes ände
skall han åter komma
hem till de visa vaner.^{xix}”

40.

Oden sade:

”Säg du det elfte
var med svärd de i gården
var dag skifta duktiga hugg;
de kora, vem skall falla,
och från kampen rida,
sitta sedan försonta
tillsammans.”

41.

Vavtrudner sade:

”Alla einhärjar
i Odens gårdar
var dag skifta duktiga hugg,
kora, vem skall falla,
och från kampen rida,
sitta sedan försonta
tillsammans.”

42.

Oden sade:

”Säg du det tolfte,
hur förtälja om gudars
alla öden du, Vavtrudner,
vet;
var hemlighet om jättar
och jämväl alla gudar
på det sannaste du säger,
du jätte, som gömmer all
vishet!”

43.

Vavtrudner sade:

”Om jättars hemlighet
och jämväl alla gudars
jag sanning kan säga,
ty till varje värld
jag vandrat har,
till nio världar kom jag,
ända nedom Nivlhel,
hit avlida döda från Hel^{xx}.”

44.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vad för människor leva,
medan den långa
fimbulvintern varar i
världen?”

45.

Vavtrudner sade:

”Liv och Livtraser^{xxi},
och leva de skola,
gömda i Hoddmimers
hult^{xxii},
morgondagg
till mat de hava;
de bliva människornas
moder och fader.”

46.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vadan kommer sol
på den släta himlen,
när ulven denna sol hunnit
upp?”

47.

Vavtrudner sade:

”Alvrodul^{xxiii} föder
en fager dotter,
innan henne ulven hunnit
upp;
hon skall gå,
när gudarne dö,
en mö på sin moders vägar.”

48.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vilka äro de flickor,
som fara över havet,
och med klokhet och
kunskap färdas?”

49.

Vavtrudner sade:

”Tre väldiga floder
falla över bygden,
som Mogtrasers^{xxiv} möar^{xxv}
behärska;
ödets gudinnor
de enda i världen,
dock bland jättar de fötts
och fostrats.”

50.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vilka asar råda
för gudarnes ägor,
då Surts låga slocknar?”

51.

Vavtrudner sade:

”Vidar bor och Vale^{xxvi}
i de vigda gudaboningar,
när Surts låga slocknar;
Mode och Magne^{xxvii}
skola Mjollner hava,
då Vingners^{xxviii} strid har
stannat.”

52.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vad blir Oden
till undergång,
då alla gudar förgås?”

53.

Vavtrudner sade:

”Ulven skall sluka
Aldafader,
men honom skall Vidar
hämna;
kalla käftar
han klyva skall
på vargen i stridens stund.”

54.

Oden sade:

”Mycket for jag,
mycket jag frestade,
mycket jag makterna
prövat.
Vad sade Oden
i sonens öra,
innan denne å bålet bars?”

55.

Vavtrudner sade:

”Ingen vet,
vad du i urtiden
sade i örat på sonen.
Med åt fallet vigd mun
min forntids kunskap
och gudars öden jag omtalt.
Med Oden själv
jag skiftat visdomsord;
du av alla väsen är visast.”

ⁱ Den fruktansvärde

ⁱⁱ Den resande rådgivaren.

ⁱⁱⁱ Denna vers påminner om några verser i Havamal, exv. no 19.

^{iv} Vi vet alltså vad hästen heter, som avbildas på Trundholmsvagnen.

^v Reidgoterna kan betyda ”De ridande goterna” eller ”Rede-goterna”.

Reidgotaland har använts om så vitt skilda platser som Jylland och landen kring Dnepr.

^{vi} Hästen med rimfrost i manen

^{vii} Vig- betyder strid och -rid syftar på ritt, så en rimlig översättning borde vara ”platsen för häststriden”

^{viii} Etymologin är något oklar.

Mundel- kan syfta på tidsperiod.

^{ix} Kan betyda ”dagens källa” eller ”den skinande”

^x Norge kan härledas ur ett ord för trång, eller inklämd. Kvällen är nattens fader och är inklämd mellan dagen och natten. Inte samma som Lokes son Narfe.

^{xi} Aurgelmer är Ymer, som blir tydligt i vers 31. Varför han nämns med detta namn här, och med sitt mer kända namn i tidigare verser är oklart.

^{xii} Elivågor – Syftar på en av de floder som flyter genom Niflheim.

^{xiii} Ursprungstexten är ”*því er þat æ allt til atalt*”.

Ordet atalt betyder ”fruktansvärd, aggressiv”. Elak känns aningen milt i dagens språkbruk.

^{xiv} Om Bergelmers födsel är det första han minns, så måste Vavtrudner vara född innan dess, och eftersom han inte är Ymer, så måste han vara Trudgelmer.

^{xv} Ursprungstexten är ”á var lúðr of lagiðr”. lúðr betyder antagligen inte en urholkad stock, utan mer troligt lindor. Alltså ”när förfarne jätten lades i lindor”, dvs. när han föddes.

^{xvi} Hræsvelgr betyder ”Liksväljaren”

^{xvii} Altare och tempel, ”hofum ok hörgum”.

^{xviii} Det kan verka märkligt att Njord ”skapades” eftersom de flesta andra gudar föds av andra gudar eller jättar.

^{xix} Det verkar alltså som att Njord kommer att överleva Ragnarök och komma åter till Vanaheim.

^{xx} Ursprungstexten är ”fyfyr Niflhel neðan; hinig deyja ör helju halir.” Det finns alltså ingen syftning till att döda från Hel skulle komma till Niflhel. Snarare att ”döda kommer till Niflhel”.

^{xxi} Liv och Livtraser är de människor som kommer överleva ragnarök. Liv är samma på svenska, men Livtraser betyder ”Livs älskare”, den som älskar livet.

^{xxii} Hoddmimers hult. Hoddmimer syftar antagligen på Mimer, som gömmer Heimdalls lur. Tillsammans med dem verkar han alltså gömma Liv och Livtraser. Platsen för detta är inuti Yggdrasil.

^{xxiii} Alvrodul betyder Alv-skivan.

Syftar ofta på solen, Sol. Hon är alltså sin egen moder och dotter, dvs. hon kommer att återfödas.

^{xxiv} Oklar etymologi, kan betyda ”den som strävar efter söner”

^{xxv} Mogtrasers möar syftar antagligen på Nornorna.

^{xxvi} Vidar och Vale är söner till Oden.

^{xxvii} Mode och Magne är söner till

Tor

^{xxviii} Tor